

Leszek Zugaj

HISTORIA ADMINISTRACJI W GMINIE NIECHLÓW
(AKTY PRAWNE, MAPY, DANE)

Lublin 2020

WSTĘP

W początkach państwa polskiego Niechlów i okolice leżały na polskim Śląsku. Region ten często zmieniał przynależność państwową. Początkowo należał do państwa polskiego, następnie także do Królestwa Czech, monarchii Habsburgów (Austria), także do Prus i Niemiec.

Obszar współczesnej gminy należał do dawnego powiatu górowskiego¹.

W państwie niemieckim tereny wiejskie tradycyjnie podzielone były na gminy jednostkowe (jednowioskowe). Każda większa wieś wraz z przysiółkami tworzyła oddzielną gminę wiejską z własnymi władzami.

Sprawy ustroju gminnego na wschodnich obszarach Niemiec regulowała ustawa gminna z 3 lipca 1891 roku. Gminę jako jednostkę samorządu i korporację prawa publicznego tworzyła pojedyncza wieś, bez względu na obszar na czele z sołtysem. Poza obszarem gminy tak rozumianej pozostawał obszar dworski, tak zwana gmina dworska. W tej gminie to właściciel gruntów sprawował administrację na własny koszt i bez udziału mieszkańców obszaru dworskiego².

Gminy wiejskie miały prawo łączyć się ze sobą oraz obszarami dworskimi i miastami w związki celowe o charakterze publicznoprawnym mające na celu realizację większych inwestycji³.

Powyższy ustrój funkcjonował do 1928 roku, kiedy to nastąpiła likwidacja obszarów dworskich (*Gutsbezirke*). Dany obszar dworski został włączony do sąsiedniej gminy wiejskiej (*Landgemeinde*) lub też podzielony między różne gminy. Zamieszkujący ten obszar otrzymali dopiero wtedy prawa wyborcze. Wszystkie obszary poza miastem podzielone były między gminy wiejskie (od 1935 roku zwane *Gemeinde*).

Niemal każde sołectwo współczesnej gminy Niechlów stanowiło oddzielną gminę.

¹ Orzechowski Kazimierz, Terytorialne podziały na Śląsku, wiek XIX i XX, Kwartalnik Opolski, nr 3 z 1972 roku.

² A. Korobowicz, W. Witkowski, *Historia ustroju i prawa polskiego 1772-1918*, Zakamycze 1998, s. 213.

³ Tamże.

LATA 1945-1954

Wczesną wiosną 1945 roku na obszar dzisiejszej gminy wkroczyły wojska Armii Czerwonej. Klęska Niemiec w II wojnie światowej spowodowała przyłączenie tych terenów do Polski, jako tak zwane „Ziemie Odzyskane”.

W pierwszych miesiącach 1945 roku władzę administracyjną sprawowały radzieckie komendantury wojskowe. Komendantury zorganizowano według zasięgu frontów wojskowych. Tworzono je w większych miastach oraz dużych ośrodkach wiejskich, na strategicznych węzłach drogowych, kolejowych. Z czasem powstawały komendantury skupiające po kilka, kilkanaście wsi tworząc „gminną komendanturę” oraz zwierzchnie komendantury na poziomie powiatów. Gminni komendanci wojenni odpowiadali za spokój i porządek na swoim terenie⁴.

Celem wojskowych komendantur była organizacja administracji na podległym terenie i uregulowanie kwestii gospodarczych (na przykład zaopatrzenia ludności) na zajętych obszarach. Komendantury tworzyły rejestry ludności, organizowały milicję obywatelską. Rejestrowano broń, konfiskowano miejscowej ludności niemieckiej radioodbiorniki. Komendanci prowadzili także inwentaryzację mienia poniemieckiego⁵.

Radzieckie komendantury od razu rozpoczęły tworzenie polskiego pomocniczego aparatu administracyjnego, sukcesywnie likwidując niemiecką administrację lokalną, jeżeli takowa cały czas działała. Na wsiach mianowano polskich wójtów (jako pełniących obowiązki) i sołtysów⁶. Rosjanie wyznaczali większe wsie na ośrodki administracyjne na czele z wójtem. Prawdopodobnie już wtedy powstały zasadnicze zręby przyszłych gmin wiejskich. Wojenne „gminy” zostały powołane przez radzieckich komendantów jako organy pomocnicze wojskowych komendantur.

Tymczasem w Warszawie w ramach Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej⁷ od początku 1945 roku trwały przygotowania do przejęcia Ziem Odzyskanych. Ustalono instrukcje, przygotowywano ludzi – urzędników, oraz organy bezpieczeństwa – milicję obywatelską. Kadry jednak było dramatycznie mało.

14 marca 1945 roku Rząd Tymczasowy uchwalił podział Ziem Zachodnich na okręgi administracyjne odpowiadające województwom, te podzielono na obwody odpowiadające

⁴ Przemysław Sławiński, *Administracja terytorialna w województwie szczecińskim w latach 1945-1950*, Gorzów Wielkopolski 2008, s. 15-18.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 20-21.

⁷ Rząd przekształcony z Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego 31 grudnia 1944 roku.

dawnym powiatom. Wśród nowo powołanych okręgów był między innymi II okręg administracyjny obejmujący tereny Dolnego Śląska, w tym także okolice Góry. Każdy okręg administracyjny dzielił się na obwody, których okręgami były dawne niemieckie powiaty⁸. W ten sposób nieformalnie funkcjonował niemiecki powiat górski.

Wkrótce potem pełnomocnicy rządowi na poszczególne obwody wyruszyli w teren. Do zaopatrzenia pełnomocnika należał czek na kilka milionów złotych oraz kilkaset litrów spirytusu – również traktowanego jako waluta⁹.

Należy podkreślić, że tworzenie polskiej administracji na Ziemiach Odzyskanych przebiegało w dużo gorszych warunkach niż ustanawianie powojennej administracji na dawnych ziemiach II RP. Urzędy terytorialne nie posiadały materiałów biurowych, nawet papieru, dzienników urzędowych, nie było połączeń telefonicznych, elektryczności, poczta dopiero się tworzyła.

Do przełomu kwietnia i maja 1945 roku niepodzielną władzę w rejonie Góry sprawowali Rosjanie oraz powołana przez nich pomocnicza milicja. Formacja ta rejestrowała cywilów oraz organizowała pochówki zabitych.

Rosjanie dopuszczali się przemocy wobec ludności cywilnej, zarówno polskiej, jak i niemieckiej, rabowali wartościowe przedmioty.

Od maja 1945 roku władzę w obwodzie górskim objęła polska administracja. Wzorem reszty kraju rozpoczęto tworzenie gmin zbiorowych. Obejmowały one od kilku do kilkunastu dawnych (niemieckich) gmin jednostkowych. Było to zerwanie z wielowiekową tradycją podziałów administracyjnego terenów wiejskich w państwie niemieckim. Dawne gminy jednostkowe stawały się najczęściej jednostkami pomocniczymi nowych gmin zbiorowych – gromadami (sołectwami).

Nowo powołane zbiorowe gminy wiejskie zostały objęte prawodawstwem z okresu II Rzeczypospolitej¹⁰, zyskując nowe normy prawne, ustanowione przez władze PKWN-u¹¹. Formalnie do 1950 roku funkcjonował samorząd gminny. Funkcje uchwałodawcze posiadała gminna rada narodowa. Przedwojenny ustrój gminny zakładał demokratyczną procedurę wyłaniania rad gminnych. Po wojnie radnych delegowały partie i organizacje społeczne, czyli w praktyce PZPR. Powołano dodatkowy organ w postaci prezydium gminnej rady narodowej,

⁸ Anna Magierska, *Ziemie zachodnie i północne w 1945 roku*, Warszawa 1978, s. 20.

⁹ Przemysław Sławiński, *Administracja terytorialna.....*, s. 28.

¹⁰ Dziennik Ustaw nr 35, z dnia 13 maja 1933 roku, poz. 294, Dz.U. 1944, nr 5, poz. 22, Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74.

¹¹ 11 września 1944 roku Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego w Lublinie wydał dekret o organizacji i zakresie działalności rad narodowych (Dz.U. 1944, nr 5 poz. 22). 23 listopada 1944 roku PKWN wydał dekret o organizacji i zakresie działalności samorządu terytorialnego (Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74).

wyłaniany z grona radnych.

Organem wykonawczym pozostawał zarząd gminy, złożony z wójta, podwójciego i 2-3 członków zarządu – ławników. Przed wojną zarząd gminy z wójtem na czele stanowił jedyny organ wykonawczy, po wojnie rola tego organu została ograniczona do wykonywania poleceń prezydium i gminnej rady narodowej. Warto jednak zaznaczyć, że w pierwszych latach powojennych to właśnie wójt jednoosobowo sprawował niepodzielną władzę w gminie¹². Dopiero z czasem zaczął działać zarząd gminy oraz gminna rada narodowa. Ważną rolę pełnił sekretarz gminy, który kierował pracami urzędników gminnych. W typowym „biurze zarządu gminy” (urząd gminy) pracowali: sekretarz gminy, referent finansowo-podatkowy, referent wojskowy, referent gospodarczo-społeczny, drogomistrz, kancelista lub praktykant. Organami pomocniczymi dla gmin były gromady – dziś zwane sołectwami. Na Ziemiach Zachodnich tworzone je w zasadzie w oparciu o dawne niemieckie gminy jednostkowe. Na czele gromady stał sołtys.

W maju lub czerwcu 1945 roku powołano, na mocy decyzji władz obwodowych, gminy wiejskie, wyznaczono ich wójtów i sekretarzy. W dawnym powiecie górowskim powołano gminy: **Luborzyca, Psary, Stara Góra, Wąsosz, Wielki Rudziczyn i Życz**¹³.

W następnych latach zreorganizowano podział gminny i zorganizowano następujące gminy: **Czernina, Góra, Luboszyce, Psary, Rudna Wielka, Siciny i Wąsosz**¹⁴.

Obszar współczesnej gminy Niechlów podzielony był ówczesnie między gminy **Siciny i Luboszyce**.

¹² Pierwszego wójta mianowały władze powiatowe.

¹³ *Powszechny sumaryczny spis ludności z dnia 14 lutego 1946 roku, Warszawa 1947, s. 52*

¹⁴ *Wykaz gromad Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej według stanu z dnia 1 lipca 1952 roku, Warszawa 1952, s. 227.*

Miasta Gminy wiejskie	Ludność					
	ogó- łem	meż- czy- źni	ko- biety	w wieku lat		
				poni- żej 18	18-59	60 i wię- cej
Pow. Góra * — County Góra *						
M i a s t a						
Czernina	1860	911	949	743	1024	93
Góra	3526	1606	1920	1181	2146	199
Wąsosz	1084	485	599	414	612	58
G m i n y w i e j s k i e						
Luborzyca	1018	503	515	374	582	62
Psary	1748	800	948	763	888	97
Stara Góra	3364	1574	1790	1408	1725	231
Wąsosz	3278	1366	1912	1388	1673	217
Wielki Rudziczyn	2019	979	1040	776	1146	97
Życz	3506	1658	1848	1353	1949	204

Powyżej dane ze spisu powszechnego z 1946 roku (*Powszechny sumaryczny spis ludności z dnia 14 lutego 1946 roku*, Warszawa 1947, s. 52)

Fragment mapy administracyjnej z 1946 roku¹⁵.

W 1945 roku nadano wszystkim miejscowościom tymczasowe polskie nazwy. Dopiero w następnych latach specjalna komisja w Warszawie zatwierdzała nowe nazwy miejscowości, publikując w „Monitorze Polskim” obwieszczenia w sprawie oficjalnego nazewnictwa. Z tego właśnie powodu pierwotne nazwy miejscowości, a nawet gmin, różnią się od współczesnych.

Jesienią 1945 roku ustanowiono sołtysów w poszczególnych gromadach (sołectwach). Warunki pracy w pierwszych latach były bardzo trudne.

¹⁵ *Rzeczpospolita Polska, mapa administracyjna*, skala 1: 1 000 000, opracował H. Cytowski, Warszawa 1946.

Latem 1946 roku Ziemie Odzyskane formalnie włączono do państwa polskiego¹⁶. Obwód górski przemianowano na powiat górski i włączono go do nowo powołanego województwa wrocławskiego¹⁷.

Według danych z 1952 roku w skład gminy Luboszyce wchodziły gromady (sołectwa): Bartodzieje, Belcz Wielki, Chorągvice, Ciechanów, Globice, Irządze, Karów, Kietlów, Lipowiec, Luboszyce, Lubów, Maselkowice, Miechów, Szaszorowice, Świerczów, Uszczonów, Wągroda i Żabin¹⁸.

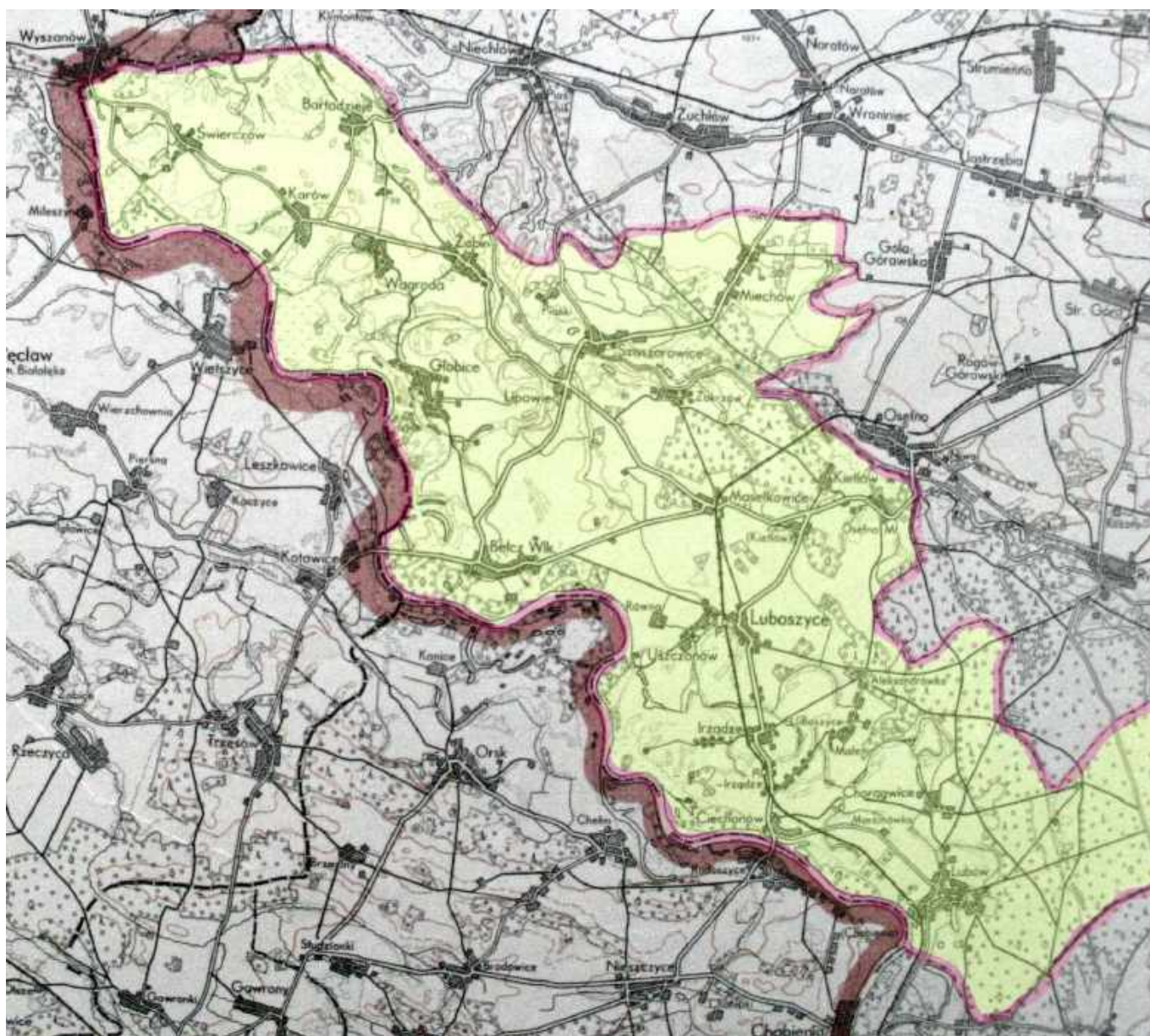
W skład sąsiedniej gminy Siciny wchodziły gromady (sołectwa): Bogucin, Brzeżany, Chróścice, Łagiszyn, Łękanów, Naratów, Niechlów, Nowa Wioska, Polanowo, Radosław, Siciny, Tarpno, Wioska, Witoszyce, Wronów, Żuchłów¹⁹.

¹⁶ Dz. Urz. 1946, nr 28, poz. 177.

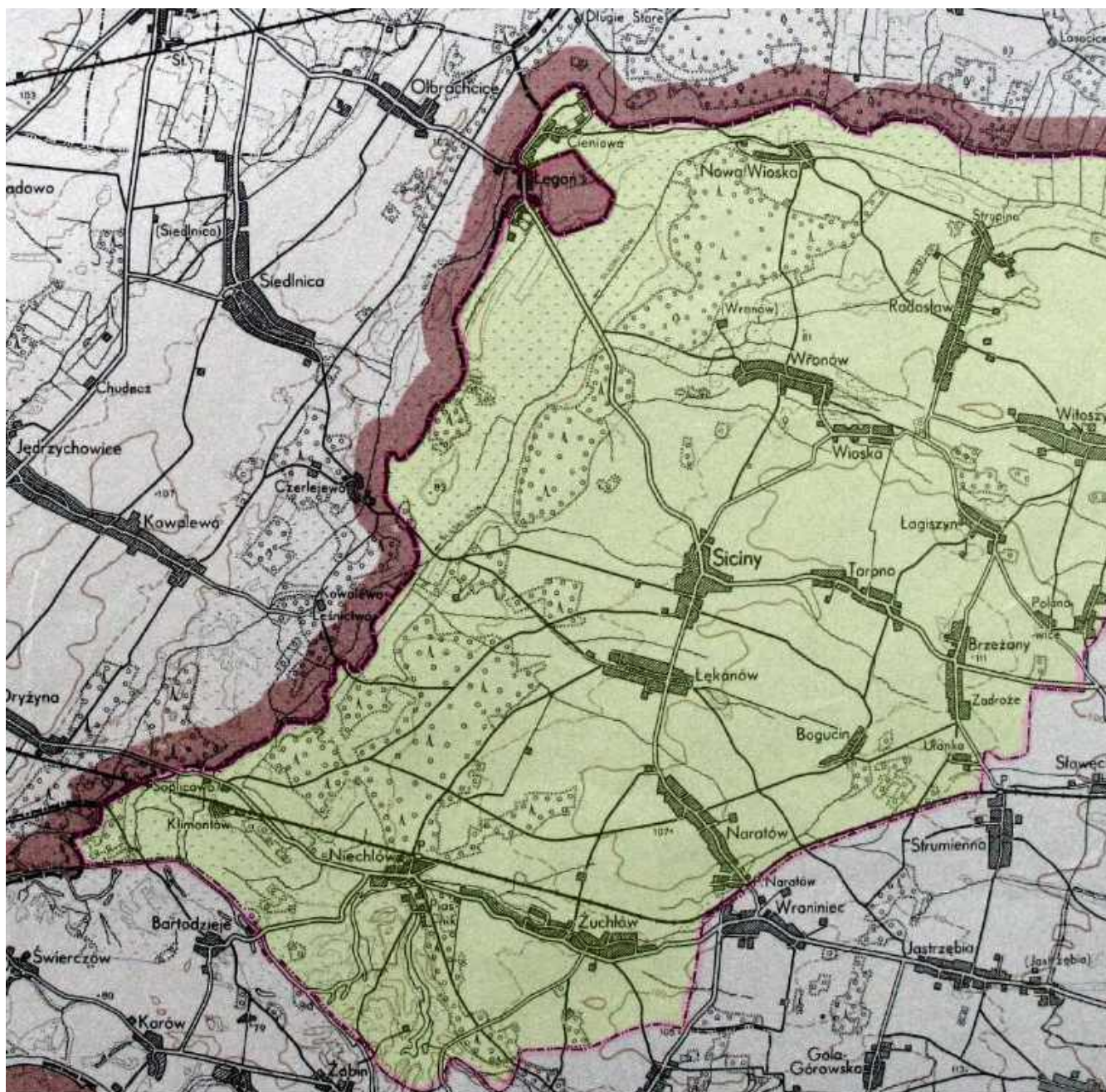
¹⁷ Tamże.

¹⁸ *Wykaz gromad Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej według stanu z dnia 1 lipca 1952 roku*, Warszawa 1952, s. 227.

¹⁹ Tamże, s. 227.

Fragment mapy gminy Luboszyce z 1952 roku

Fragment mapy gminy Siciny z 1952 roku

Samorząd gminny nie miał prawa istnieć w socjalistycznym państwie. Na mocy ustawy z 20 marca 1950 roku o terenowych organach jednolitej władzy państwowej²⁰ zniesiono samorząd terytorialny (pozostał nadal okręg zwany gminą). Jego cały majątek przejęło państwo. Rozwiązano organy wykonawcze gmin (wójt i zarząd gminy) – rady gromadzkie. Ich kompetencje przejęły rady narodowe. Wprowadzono wtedy jednolity system władz i administracji terenowej oparty na wzorach radzieckich. Rady narodowe *były organami władzy państwowej w jednostkach podziału terytorialnego i na ich obszarze kierowały działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną. Na czele rad stały prezydium, które w praktyce przejęły funkcję rad narodowych*²¹. Rady narodowe były wybierane w wyborach powszechnych przez miejscową ludność²². Pierwsze wybory przeprowadzono jednak dopiero w 1954 roku.

W ten sposób pełnię władzy w gminie przejęły rady narodowe oraz prezydium – organ kolegialny. Już wcześniej umniejszono rolę wójta i zarządu, teraz zlikwidowano te pozostałości sanacyjnej Polski. Prezydium zbierały się na sesjach, podobnie jak wcześniej zarządy gminy. Pozostały nadal urzędy gminy pracujące pod kierunkiem sekretarzy gmin. Sekretarze wchodzili odtąd w skład prezydium²³.

Sołtysi do tej pory podlegali wójtom i starostom; od czasu wejścia w życie przepisów z 1950 roku podlegali przewodniczącym gminnych rad narodowych.

Pierwsza połowa lat 50. XX wieku to najczarniejszy okres w powojennej historii polskiej wsi. Władze gminne zajmowały się głównie zbieraniem narzuconych obowiązkowych dostaw (mleko, zboże, ziemniaki i żywiec) oraz zawyżonych podatków. To właśnie dzięki brutalnemu wykorzystaniu gospodarczemu polskiej wsi budowano przemysł ciężki w Polsce.

Niemal na siłę propagowano tworzenie spółdzielni produkcyjnych. Polska wieś była wobec tych pomysłów niezwykle sceptyczna. W wielu miejscach powołano jednak spółdzielnie produkcyjne, które stały się „oczkiem w głowie” władz gminnych, powiatowych i partii.

W 1954 roku gminy zostały zlikwidowane zastąpiły je nowe jednostki administracyjne – gromady.

²⁰ Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

²¹ Marian Kallas, *Historia ustroju Polski*, Warszawa 2001, s. 396.

²² Tamże.

²³ Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

GROMADZKIE RADY NARODOWE

W 1954 roku rozpoczęto tworzenie nowych, mniejszych jednostek administracyjnych, które miały współgrać z planowaną kolektywizacją polskiej wsi. Zwano je gromadami – w nawiązaniu do polskiej tradycji administracyjnej. Jedna gromada miała odpowiadać granicom przysłemu spółdzielczemu, kolektywnemu gospodarstwu rolnemu.

Oficjalnym celem reformy miało być *włączenie coraz szerszych rzesz pracujących chłopów do udziału w rządzeniu Państwem, rozwijanie ich twórczej inicjatywy i aktywności dla pomnażania dobrobytu i kultury wsi*²⁴.

Zlikwidowano już samorząd gminny, teraz likwidacji miały ulec także gminy.

25 września 1954 roku weszła w życie ustawa o reformie podziału administracyjnego²⁵. W miejsce dotychczasowych gmin powstały nowe gromady położone na terenie jednej lub sąsiadujących ze sobą dawnych gmin. Nowe granice były w dużej mierze zupełnie sztuczne, protesty ludności nie były brane pod uwagę.

Teoretycznie nowe gromady miały mieć powiązania komunikacyjne, wspólne *urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne* (art. 2). Liczba mieszkańców miała się wahać od tysiąca do trzech tysięcy, powierzchnia od 15 do 50 kilometrów kwadratowych. Na czele całości stała gromadzka rada narodowa z prezydium (przewodniczący, zastępca, sekretarz prezydium i dwóch, trzech członków)²⁶.

Początkowo gromadzkie rady narodowe (GRN) miały bardzo wąskie kompetencje. Według ustawy gromadzkie rady: *kierują w swoim zakresie na terenie gromady działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną* (art. 10)²⁷. W praktyce zostały sprowadzone głównie do realizacji zarządzeń władz powiatowych. Prezydium powiatowej rady narodowej sprawowało szczegółową kontrolę nad działalnością władz gromadzkich.

Gromada uchwałała budżet (z którego połowa była przeznaczana na kilkusobową administrację), zarządzała mieniem gromadzkim, prowadziła sprawy meldunkowe i rejestrację rowerów. Budżety gromadzkie powiązane były z budżetem powiatowym. Bez wsparcia władz powiatowych nie mogły być prowadzone żadne inwestycje, gdyż przekraczało to możliwości finansowe niewielkiej gromady. W tych czasach w małym zakresie remontowano drogi sposobem szarwarkowym. Głównym zadaniem gromad okazało się organizowanie rolnictwa

²⁴ Wstęp do ustawy z 25 września 1954 roku o reformie podziału administracji wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

²⁵ Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

w celu powiększenia zbiorów i maksymalne realizowanie narzuconych planów skupu oraz podatków.

Gromady obejmowały kilka wsi, często nie mając na swoim terenie prawie żadnych instytucji użyteczności publicznej – z wyjątkiem szkół. Często gminne spółdzielnie, ośrodki zdrowia, komendy MO itp. pozostawały poza granicami gromady, skazując ją na niesamodzielny byt.

Sołtysi miewali w historii lepsze i gorsze okresy, ale byli zawsze. Obowiązki sołtysów przejęli pełnomocnicy gromadzkich rad narodowych powoływani przez gromadzką radę narodową. Do ich zadań należało organizowanie czynów społecznych, zwoływanie zebrania wiejskich czy wystawianie świadectw pochodzenia zwierząt. Co tydzień uczestniczyli w odprawach w biurze gromadzkim. Instytucja pełnomocników nie sprawdziła się i nigdy nie została przez wieś zaakceptowana. Pełnomocnicy nie byli przez nich wybierani i nie reprezentowali wsi. Byli po prostu przedstawicielami władzy egzekwującymi spełnianie przez obywateli obowiązków wobec państwa. W latach 1954-1958 zebrania wiejskie nie mogły uchylać żadnych uchwał, a jedynie zgłaszać postulaty²⁸.

Jeśień 1956 roku przyniosła duże zmiany w Polsce. W wyniku październikowej „odwilży” I sekretarzem PZPR został Władysław Gomułka. Na wsiach dalej utrzymał się system obowiązkowych dostaw, ale nie był on już tak uciążliwy i egzekwowany siłą. Po 1956 roku upadły niemal wszystkie sztucznie tworzone spółdzielnie produkcyjne. Dało to szybki efekt wzrostu produkcji rolniczej. Zmniejszyły się wymiary przymusowych dostaw, podniesiono ceny skupu. Postawiono na spółdzielczość mleczarską, ogrodniczą i kredytową. Utworzono Państwowe Ośrodki Maszynowe (POM), które świadczyły usługi maszynowe dla rolników. Nastąpił wzrost zaopatrzenia w nawozy sztuczne i materiały budowlane²⁹. Po czarnych latach stalinowskich nawet niewielkie zmiany przyniosły upragnione wytchnienie.

Polska wieś nie mogła jednak w pełni rozwinąć swojego potencjału, powszechnie brakowało chociażby materiałów budowlanych.

Rozpoczęto propagowanie powoływania kółek rolniczych, była to ukryta forma kolektywizacji wsi. Z drugiej strony liczne przywileje kółek rolniczych w ówczesnym systemie gospodarczym dawały możliwość propagowania mechanizacji rolnictwa. Na polskiej wsi pojawiły się „kółkowe” traktory, snopowiązałki i inne maszyny rolnicze.

Podział na gromady wprowadzony w 1954 roku okazał się nieprzystający do realiów „październikowej odwilży”.

²⁸ Mieczysław Gończar, *Samorząd wsi, historia i nowe możliwości*, Warszawa 1990, s. 37.

²⁹ Zbigniew Landau, Wojciech Roszkowski, *Polityka gospodarcza II RP i PRL*, Warszawa 1995, s. 270.

Od lutego 1958 roku weszła w życie nowa ustawa o radach narodowych, dająca im większe uprawnienia³⁰. Rozpoczęto także proces komasacji gromad w większe jednostki, większość z nich była bowiem zupełnie nieefektywna. Przy tworzeniu gromad propaganda tłumaczyła, że władza będzie *bliżej ludzi*. Gdy rozpoczęto scalanie gromad, nie było żadnej akcji propagandowej, więc ludzie podchodzili do tego z nieufnością. W wielu miejscach rozpoczęło się odwracanie reformy gromadzkiej poprzez przywracanie poprzednich granic lokalnych jednostek administracyjnych.

W ustawie o radach narodowych z 1958 roku precyzyjniej sformułowano zakres działania rad narodowych i ich kompetencje. Rada uchwalała na posiedzeniach lub rozpatrywała akty o zasadniczym znaczeniu dla podległego terytorium, jak budżet, plan społeczno-gospodarczy, sprawozdania z jego wykonania. Do zadań gromadzkich rad należało w szczególności: *współdziałanie z kółkami rolniczymi, spółdzielniami produkcyjnymi, dbanie o prawidłową gospodarkę w lasach, współdziałanie ze spółdzielniami w zakresie zaopatrzenia i usług, zarząd mieniem gromadzkim, drobnymi zakładami produkcyjnymi, usługowymi, zabezpieczenie pomieszczeń i obsługa szkół podstawowych, przysposobienia rolniczego, izb porodowych, bibliotek*³¹. Aparatem wykonawczym i zarządzającym rady było prezydium, opiniodawczym i kontrolnym – komisje rady. Organami pomocniczymi gromadzkich rad byli sołtysi i zebrania wiejskie. Prezydium (przewodniczący oraz 4-5 członków), jako organ wykonawczo-zarządzający rady, reprezentowało radę na zewnątrz i organizowało jej pracę. Przewodniczący prezydium wybrany przez radę musiał być zatwierdzony przez Powiatową Radę Narodową. Komisje rady opiniowały i inicjowały sprawy mające być przedmiotem sesji, kontrolowały działalność aparatu prezydium i całej rady. Szefowie komisji gromadzkich nie wchodziłi w skład prezydium.

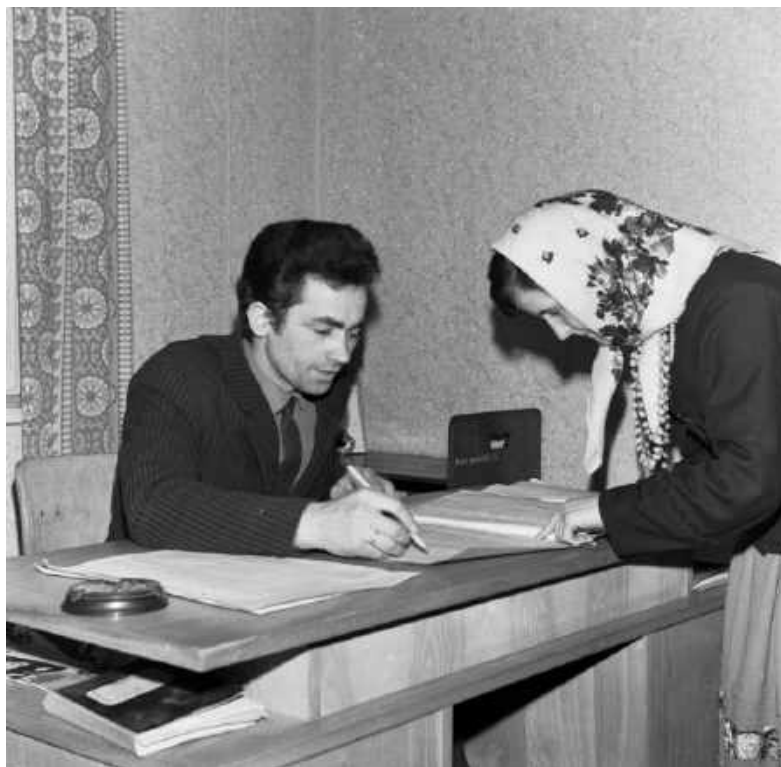
Sekretarz gromadzki nie zasiadał odtąd w składzie prezydium, stojąc na czele biura gromadzkiego złożonego z kilku urzędników (referentów). W biurze gromadzkim pracował też przewodniczący – jako etatowy pracownik.

Pierwsze wybory do rad gromadzkich przeprowadzono 5 grudnia 1954 roku. Wyborom tym towarzyszyła wielka akcja propagandowa. Kolejne wybory przeprowadzano w podobny sposób. Frekwencja zawsze zbliżała się do 100%, tyle samo głosowało na jedyną listę wyborczą – Front Jedności Narodu. Mimo że wyniki były z góry znane, władze przywiązywały, wzorem ZSRR, bardzo dużą wagę do wyborów. Miały one legitymizować narzucony w Polsce system komunistyczny.

³⁰ Dz.U. 1958, nr 5, poz. 16 (tekst ujednolicony Dz.U. 1975, nr 26, poz. 139).

³¹ Tamże.

Pierwsze dwie kadencje rad narodowych były trzyletnie (1955-1958, 1958-1961). Od 1961 roku kadencje rad narodowych były czteroletnie. Wybory miały miejsce w latach 1961, 1965 i 1969³².

Głosowanie w komisji wiejskiej (foto ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego)

Według ustawy o radach narodowych z 1958 roku na wsiach na nowo powołano sołtysów i zwoływano okresowo zebrania wiejskie. Artykuł 72 punkt 1 i 2 głosił: *Celem rozpatrywania spraw dotyczących poszczególnych wsi wchodzących w skład gromady zwołuje się zebranie mieszkańców tych wsi (zebranie wiejskie). Dla zapewnienia stałej łączności między poszczególnymi wsiami a gromadzką radą narodową i jej prezydium mieszkańcy wsi wybierają sołtysa.* Powrócono do zebrań wiejskich. Sołtys uczestniczył w sesjach GRN jako głos doradczy.

Warto wspomnieć, że w 1958 roku zlikwidowano obowiązki szarwarkowe, istniejące przez stulecia. Zamiast tego powstał tak zwany „fundusz gromadzki” – obowiązkowe składki ludności wiejskiej na budowę dróg. W efekcie w latach 60. XX efektywniej remontowano drogi wiejskie.

³² Daty wyborów: 5 grudnia 1954, 2 lutego 1958, 16 kwietnia 1961, 30 maja 1965, 1 czerwca 1969.

Ówczesne władze przywiązywały dużą wagę do rozwoju oświaty rolniczej. W każdej gromadzie działał zootechnik i agronom, budowano tak zwane agronomówki. Sprzyjało rozwojowi czytelnictwa wiejskiego (biblioteki i punkty biblioteczne), powstawały świetlice. Rozwinęły się koła gospodyń wiejskich. Powstały liczne nowe ochotnicze straże pożarne. Warto wspomnieć o wielkiej akcji „Tysiąc Szkół na Tysiąclecie”. Dzięki niej (składki na budowę szkół były obowiązkowe) w wielu miejscach postawiono w miarę nowoczesne gmachy szkolne, służące często do dziś.

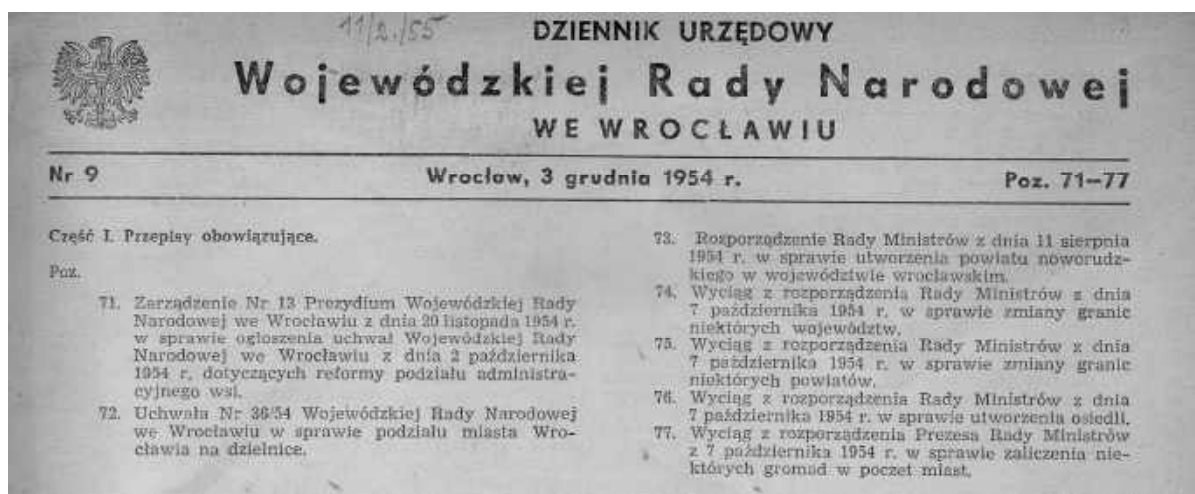
Z drugiej strony dotowano nierentowne państwowe i spółdzielcze gospodarstwa rolne. Większe gospodarstwa napotykały duże trudności w rozwoju. Dzieci zamożniejszych rolników nie miały możliwości swobodnego wyboru szkoły.

Mimo pewnych pozytywnych tendencji polska wieś pozostawała zacofana cywilizacyjnie. Obligatoryjne dostawy nadal obowiązywały. Rolnicy nie byli objęci powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym.

Odznaka soltysa z lat 60. XX wieku

W rejonie współczesnej gminy w latach 1954-1972 funkcjonowały gromady: Luboszyce, Siciny, Wągroda, Żuchłów i w późniejszych latach także Niechlów.

Nagłówek aktu powołania gromad w województwie wrocławskim

GROMADA LUBOSZYCE

W skład gromady Luboszyce włączono dotychczasowe gromady: Luboszyce, Bełcz Wielki, Chorągvice, Ciechanów, Irządze, Luboszyce Małe, Lubów oraz Masełkowice ze zniesionej gminy Luboszyce. Do gromady włączono także przysiółek Kietlów-PGR z dotychczasowej gromady Osetno Małe ze zniesionej gminy Stara Góra.

Od 1 stycznia 1960 roku do gromady Luboszyce włączono wsie Głóbice i Lipowiec ze zniesionej gromady Wągroda³³.

GROMADA SICINY

W skład gromady Siciny włączono dotychczasowe gromady: Siciny, Łękanów, Tarpno, Wioska i Wronów ze zniesionej gminy Siciny³⁴.

Od początku 1960 roku do gromady przyłączono także wsie Brzeżany i Bogucin ze zniesionej gromady Brzeżany³⁵. W takim kształcie terytorialnym gromada funkcjonowała do końca 1972 roku.

GROMADA WĄGRODA

W skład gromady Wągroda włączono dotychczasowe gromady: Wągroda, Bartodzieje, Głóbice, Karów, Lipowiec, Szaszorowice, Świerczów i Żabin ze zniesionej gminy Luboszyce³⁶.

Gromada funkcjonowała do końca 1959 roku. Następnie ją zniesiono i podzielono jej obszar między gromady: Luboszyce (Głóbice i Lipowiec) oraz Żuchłów/Niechlów. W jej skład włączono wsie: Szaszorowice, Żabin, Wągroda, Karów, Świerczów i Bartodzieje³⁷.

³³ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1959 nr 8 poz. 34.

³⁴ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1954 nr 9 poz. 71.

³⁵ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1959 nr 8 poz. 34.

³⁶ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1954 nr 9 poz. 71.

³⁷ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1959 nr 8 poz. 34.

GROMADA ŻUCHLÓW

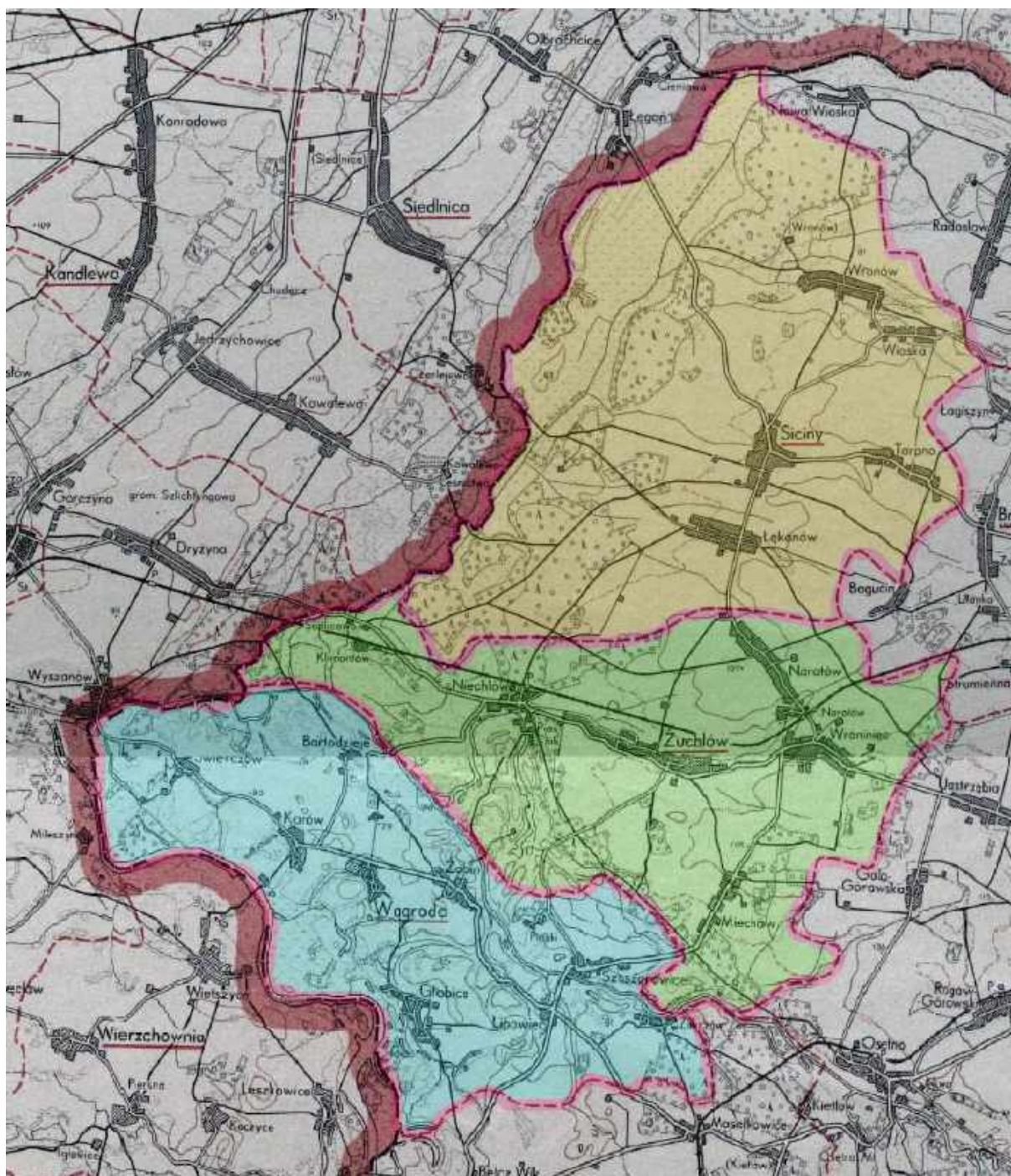
W skład gromady Żuchłów włączono dotychczasowe gromady: Żuchłów, Naratów oraz Niechlów ze zniesionej gminy Siciny, także miejscowość Miechów ze zniesionej gminy Luboszyce oraz gromada Wroniniec ze zniesionej gminy Stara Góra³⁸. Gromada funkcjonowała do końca 1959 roku, kiedy to gromadę powiększono i jednocześnie przemianowano na Niechlów (patrz gromada Niechlów).

GROMADA NIECHLÓW

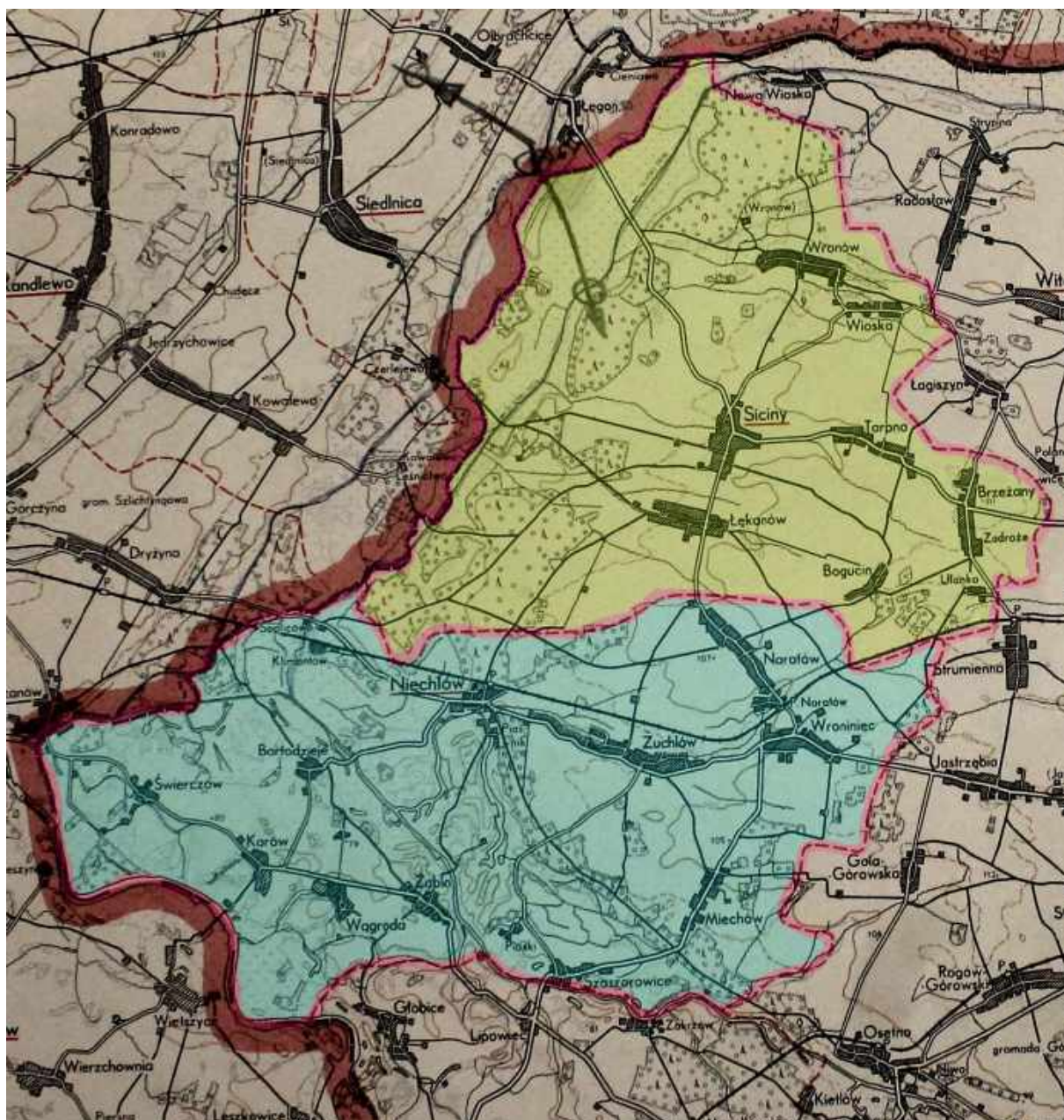
Gromada Niechlów została powołana dopiero w 1960 roku. Funkcjonującą do tej pory gromadę Żuchłów przemianowano na Niechlów przenosząc jej siedzibę do Niechlowa. Dodatkowo obszar gromady zwiększono o wsie: Szaszorowice (w tekście urzędowym Szaszarowice), Żabin, Wągroda, Karów, Świerczów oraz Bartodzieje. Powyższe miejscowości należały do gromady Wągroda³⁹. Gromada funkcjonowała do 1972 roku.

³⁸ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1954 nr 9 poz. 71.

³⁹ Dz. Urz. WRN Wrocław, 1959 nr 8 poz. 34.

Podział na gromady w 1957 roku

Podział na gromady w 1962 roku

W powiecie górskim województwie wrocławskim tworzy się następujące gromady:

1. Gromadę Czernina z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Czerninie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Czernina, Czernina Dolna, Czernina Górna, Ligota z gminy Czernina.
2. Gromadę Borszyn Mały z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Borszynie Małym.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Borszyn Mały, Borszyn Wielki, Strumyk z gminy Czernina, Kłoda Wielka, Kłoda Mała, Kruszyniec, Włodków Doły z gminy Stara Góra.
3. Gromadę Zaborowice z siedzibą gromadzkiej Rady Narodowej w Zaborowicach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Zaborowice, Gżyn, Sulków z gminy Czernina oraz Czechów z gminy Rudna Wielka.
4. Gromadę Rudna Wielka z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Rudnej Wielkiej.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Rudna Wielka, Bronów, Czarnoborsko, Dochowa, Rudna Mała, Sulów Wielki, Sulów Mały, Wiewierz, Wiklina, Zbaków Dolny, Zbaków Górny z gminy Rudna Wielka.
5. Gromadę Ślubów z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Ślubowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Ślubów, Bełż Góry, Szedziec, Wierzowice Małe, Wierzowice Wielkie, Lechów z gminy Rudna Wielka oraz Grabowno i Zawłóce z gminy Stara Góra.
6. Gromadę Wąsosz z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Wąsosz.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Wąsosz, Chocieborowice, Kowalowo, Górka Wąsowska z gminy Wąsosz, Cieszkowice, Gola Wąsowska z gminy Rudna Wielka oraz Czeladź Wielka z gminy Psary.
7. Gromadę Pobieli z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Pobieli.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Pobieli, Bartków, Kąkolno, Lugl, Swiniary, Wodniki z gminy Wąsosz.
8. Gromadę Kamień Górski z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kamieniu Górskim.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Kamień Górski, Drozdowice Wielkie, Drozdowice Małe, Lubiel, Płoski, Wrząca Śląska, Wrząca Wielka z gminy Wąsosz.
9. Gromadę Jemielno z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Jemielnie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Jemielno, Bieliszów, Borki, Cieszyń, Łęczyca, Piskorze, Smolno, Zdziesławice z gminy Psary.
10. Gromadę Psary z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Psarach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Psary, Czeladź Mała, Daszów, Osławice, Piotrowice Małe z gminy Psary.
11. Gromadę Luboszyce z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Luboszycach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Luboszyce, Bełż Wielki, Chorażewice, Ciechanów, Irządze, Luboszyce Małe, Lubów, Maselkowice z gminy Luboszyce oraz część obszaru dotychczasowej gromady Osietno Małe stanowiąca przysiółek Kietlów — PGR z gminy Stara Góra.
12. Gromadę Ścinę z siedzibą gromadzkiej Rady narodowej w Ścinach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Ścina, Łękanów, Tarpno, Włoska, Wronów z gminy Ścina.
13. Gromadę Wągroda z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Wągrodzie.
W skład utworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Wągroda, Bartodzieje, Głobice, Karów, Lipowiec, Szaszerowice, Świerczów, Żabin z gminy Luboszyce.
14. Gromadę Brzeżany z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Brzeżanach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Brzeżany, Ługiszyn, Bogucin, Polanowice z gminy Ścina oraz Glinka, Sławęcice, Strumienno z gminy Stara Góra.
15. Gromadę Witoszyce z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Witoszycach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Witoszyce, Chrościna, Nowa Wioska, Radosław z gminy Ścina.
16. Gromadę Żuchlów z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Żuchlowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Żuchlów, Naratów, Niechlów z gminy Ślina, Miechów z gminy Luboszyce oraz Wroniniec z gminy Stara Góra.
17. Gromadę Stara Góra z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Starej Górze.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Stara Góra, Gola Górowska, Jastrzebia, Osietno Małe bez przysiółka Kietlów — PGR, Ryczeń, Rogów Górski z gminy Stara Góra.

Sekretarz Sesji
(—) Adam Burczak

Przewodniczący Sesji
(—) Rudolf Grudziński

UCHWAŁA Nr 14/54

Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu
z dnia 2 października 1954 r.

w sprawie podziału na nowe gromady
powiatu jaworskiego

Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych (Dz. U. Nr 43, poz. 191) Wojewódzka Rada Narodowa we Wrocławiu uchwala co następuje:

W powiecie jaworskim województwie wrocławskim tworzy się następujące gromady:

1. Gromadę Dobromierz z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Dobromierzu.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Dobromierz, Jaskulin, Pietrzyków, Szymanów z gminy Dobromierz.
2. Gromadę Gniewków z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Gniewkowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Gniewków, Czernica, Dzierzków, Borów, Żłinnik z gminy Mściwojów.
3. Gromadę Kaczorów z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kaczorowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Kaczorów, Mysłów, Plonina, Świdnik z gminy Kaczorów.
4. Gromadę Lipa z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Lipie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Lipa, Jastrowiec z gminy Kaczorów, Nowa Wieś Wielka z gminy Paszowice.
5. Gromadę Małuszów z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Małuszowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Małuszów, Przybyłowice, Żarek z gminy Słup.
6. Gromadę Męcinka z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Męcince.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Męcinka, Słup, Chroślice, Sichów, Stichówek z gminy Słup.
7. Gromadę Mściwojów z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Mściwojowie.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Mściwojów, Drzymałowice, Łuboradz, Marcinowice, Niedaszów, Targoszyn, Siekierzyc z gminy Mściwojów.
8. Gromadę Paszowice z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Paszowicach.
W skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Paszowice, Jakuszowa, Klonice z gminy Paszowice, Zębów z gminy Mściwojów.

Akt powołania gromadzkich rad narodowych w powiecie górskim

GROMADA SICINY – wykaz radnych

4. Gromada Siciny

1. Wilczyński Jan
2. Konieczko Michał
3. Cwian Stefan
4. Pawlicki Władysław
5. Kaszacki Władysław
6. Kreżel Józef
7. Kumur Maria
8. Sados Czesław
9. Florkowski Tomasz
10. Muszyński Marian
11. Kaszów Władysław
12. Panicz Józef
13. Tymczyszyn Józef
14. Jakubas Aleksandra
15. Adamska Bronisława
16. Hrycaj Maria
17. Wojtkowiak Stanisław

Kadencja 1955-1957

Gromadzkiej Rady Narodowej w Ścinach

a) w Okręgu Wyborczym Nr 1

1. Tomala Mieczysław
2. Dudek Władysław
3. Mazur Piotr
4. Murzyn Feliks
5. Przybył Tomasz
6. Baranowski Bolesław
7. Wilczyński Jan

b) w Okręgu Wyborczym Nr 2

1. Tymczyszyn Józef
2. Siwy Jan
3. Jakubas Aleksander
4. Jurczyszyn Franciszek
5. Prajsner Edward

c) w Okręgu Wyborczym Nr 3

1. Muszyński Marian
2. Ziarnkowski Stanisław
3. Kastraniec Michał
4. Twardowski Bronisław
5. Ciulak Roman
6. Pałyska Feliks

Kadencja 1958-1961

Gromadzkiej Rady Narodowej w Sicinach

w okręgu wyborczym Nr 1

1. Lachowicz Jerzy
2. Ratuś Stanisław
3. Pałysa Feliks
4. Osmolski Józef
5. Wysocki Kazimierz
6. Pawlicki Władysław

w okręgu wyborczym Nr 2

1. Muszyński Marian
2. Dziuba Stanisław
3. Wilczyński Jan
4. Twardowski Bronisław
5. Bata Józef

w okręgu wyborczym Nr 3

1. Murzyn Feliks
2. Baranowski Władysław
3. Małkiewicz Kazimierz
4. Pawlak Franciszek
5. Michalewicz Wacław
6. Peszek Mieczysław

w okręgu wyborczym Nr 4

1. Prajsner Edward
2. Błaszkiwicz Michał
3. Siwy Jan
4. Tymczyszyn Józef
5. Pitura Michał

Kadencja 1961-1965

Gromadzkiej Rady Narodowej w Sicinach

w okręgu wyborczym Nr 1:

1. Osmólski Kazimierz
2. Michalski Tadeusz
3. Skublicki Kazimierz
4. Pawlicki Władysław
5. Ratuś Ludwik
6. Mazur Edward

w okręgu wyborczym Nr 2:

1. Pawlak Franciszek
2. Muszyński Marian
3. Twardowski Bronisław
4. Dziuba Stanisław
5. Komanowski Władysław

w okręgu wyborczym Nr 3:

1. Murzyn Feliks
2. Kapuściński Michał
3. Baranowski Bolesław
4. Maliszewski Stanisław
5. Małkiewicz Kazimierz
6. Kurpiel Władysław

w okręgu wyborczym Nr 4:

1. Tymczyszyn Józef
2. Siwy Jan
3. Gandecki Kazimierz
4. Chałajewska Julia
5. Tymków Jan

Kadencja 1965-1969

Gromadzkiej Rady Narodowej w Sicinach

w okręgu wyborczym nr 1:

1. Buchwald Fryderyk
2. Osmolski Kazimierz
3. Wiśniewski Kazimierz
4. Pawlicki Władysław
5. Rachowiecka Bronisława
6. Mazur Edward

w okręgu wyborczym nr 2:

1. Twardowski Bronisław
2. Muszyński Marian
3. Dancewicz Ludwik
4. Komanowski Władysław
5. Wolanowski Mieczysław

w okręgu wyborczym nr 3:

1. Murzyn Feliks
2. Baranowski Bolesław

3. Król Zuzanna
4. Małkiewicz Kazimierz
5. Lipowczyk Zenon
6. Pluta Alfred

w okręgu wyborczym nr 4:

1. Gandecki Kazimierz
2. Borek Walenty
3. Broczkowski Tadeusz
4. Jurczyszyn Franciszek
5. Beta Bronisława

Kadencja 1969-1972

GROMADA WĄGRODA – wykaz radnych

6. Gromada Wągroda	
1.	Dyk Władysław
2.	Kędzierski Andrzej
3.	Marzec Czesława
4.	Piotrowicz Benedykta
5.	Stępniewska Teresa
6.	Stojanowski Józef
7.	Siwak Józef
8.	Stodoła Antoni
9.	Szykuła Włodzimierz
10.	Pilipas Michał

Kadencja 1955-1957

Gromadzkiej Rady Narodowej w Wągradzie

a) w Okręgu Wyborczym Nr 1

1. Serafin Jerzy
2. Siwak Józef
3. Rudnicki Hilary
4. Józwin Jadwiga
5. Korłub Teresa
6. Kapłan Jan
7. Dąbrowski Stanisław
8. Mały Michał

b) w Okręgu Wyborczym Nr 2

1. Dziuba Stanisław
2. Zieliński Mieczysław
3. Poznański Józef
4. Szostek Marian
5. Serafin Józef
6. Stępniewska Teresa
7. Kamyk Jan

Kadencja 1958-1961

GROMADA ŻUCHLÓW/NIECHLÓW – wykaz radnych

9. Gromada Żuchłów	
1.	Kamyk Stanisława
2.	Kopaniecki Stanisław
3.	Pomys Józef
4.	Kwiatkowski Jan
5.	Mrozek Tadeusz
6.	Kucharski Ryszard
7.	Luty Józef
8.	Hanisch Wanda
9.	Dwojny Jan
10.	Głuszko Józef
11.	Grek Ludwik
12.	Skowron Edward
13.	Frankowski Władysław
14.	Bielawska Helena
15.	Glezner Franciszek

Kadencja 1955-1957

Gromadzkiej Rady Narodowej w Żuchlowie

a) w Okręgu Wyborczym Nr 1

1. Mikuś Władysław
2. Smoliński Franciszek
3. Misiaszek Julian
4. Ignatowicz Grzegorz
5. Głuszko Władysław
6. Czerski Marian

b) w Okręgu Wyborczym Nr 2

1. Brański Józef
2. Frankowski Władysław
3. Zieliński Józef
4. Duchno Mikołaj
5. Karaś Władysław
6. Mikołajczyk Tadeusz
7. Matiaszyk Bronisław
8. Mikuś Piotr

c) w Okręgu Wyborczym Nr 3

1. Sokółowski Tadeusz
2. Kopaniecki Stanisław
3. Piskozub Franciszek
4. Szajerka Tadeusz
5. Głuszko Józef
6. Kołodziński Franciszek
7. Kopaniecki Michał

Kadencja 1958-1961

Gromadzkiej Rady Narodowej w Niechlowie

w okręgu wyborczym Nr 1

1. Tarasek Helena
2. Hanisz Wanda
3. Skoczylas Stanisław
4. Matyjaszek Bronisław
5. Brański Józef
6. Dumański Ludwik
7. Karas Władysław
8. Głuszko Józef

w okręgu wyborczym Nr 2

1. Łysik Tadeusz
2. Sokołowski Tadeusz
3. Markowski Julian
4. Piskozub Franciszek
5. Garbaczewski Michał
6. Kopaniecki Stanisław
7. Kopaniecki Michał

w okręgu wyborczym Nr 3

1. Stępniewska Teresa
2. Kędzierski Andrzej
3. Wrona Antoni
4. Walaszczyk Bolesław
5. Serafin Józef
6. Ornarowicz Julian

w okręgu wyborczym Nr 4

1. Iwankiewicz Korneliusz
2. Poznański Józef
3. Grzywacz Antoni
4. Mikuś Władysław
5. Zieliński Mieczysław
6. Garbaczewski Michał s. Michała

Kadencja 1961-1965

Gromadzkiej Rady Narodowej w Niechlowie

w okręgu wyborczym Nr 1:

1. Mikuś Władysław
2. Bogucka Maria
3. Góralik Jan
4. Matyjaszek Bronisław

5. Skoczyła Stanisław
6. Głuszko Józef
7. Mikołajczyk Tadeusz
8. Karaś Władysław

w okręgu wyborczym Nr 2:

1. Łysik Tadeusz
2. Kopaniecki Michał
3. Sokołowski Tadeusz
4. Kopaniecki Stanisław
5. Kwiatkowska Bronisława
6. Przepiórka Władysław

w okręgu wyborczym Nr 3:

1. Sajbura Piotr
2. Kapłański Jan
3. Ornarowicz Julian
4. Wrona Antoni
5. Kozioł Jan
6. Siwak Józef
7. Serafin Stanisław
8. Mały Michał

w okręgu wyborczym Nr 4:

1. Poznański Józef
2. Kowalska Emilia
3. Szymański Józef
4. Garbaczewski Michał
5. Palmi Jan

Kadencja 1965-1969

Gromadzkiej Rady Narodowej w Niechlowie

w okręgu wyborczym nr 1:

1. Mikłosz Piotr
2. Głuszek Józef
3. Karaś Władysław
4. Matiaszek Bronisław
5. Bogucka Maria
6. Potopa Witold
7. Stanisławski Eugeniusz
8. Kołodziński Franciszek

w okręgu wyborczym nr 2:

1. Lysik Tadeusz
2. Kopaniecki Michał
3. Sokołowski Tadeusz
4. Kwiatkowska Bronisława
5. Kopaniecki Stanisław
6. Garbaczewski Michał

w okręgu wyborczym nr 3:

1. Sajbura Piotr
2. Podłowiak Stanisław
3. Nowakowska Krystyna
4. Matużny Wacław
5. Wrona Antoni
6. Kapłan Jan
7. Nękała Władysław
8. Siwak Józef

w okręgu wyborczym nr 4:

1. Poznański Józef
2. Tomaszewski Jerzy
3. Kowalska Emilia
4. Kulesza Władysław
5. Mikuś Władysław

Kadencja 1969-1972

GMINNA RADA NARODOWA NIECHLÓW 1973-1990

W grudniu 1970 roku I sekretarzem PZPR został Edward Gierek. Początkowo jego polityka rolna była dość elastyczna. Od 1972 roku zniesiono obowiązkowe dostawy zbóż, żywności i ziemniaków, co sprzyjało specjalizacji gospodarstw. W tym samym czasie złagodzone zostały podatki gruntowe, ułatwiono obrót ziemią. Chłopi mogli nawet dzierżawić ziemię od państwa, kupować maszyny rolnicze. Rolników objęto również leczeniem na zasadach ubezpieczeń społecznych. W tym okresie powstało wiele nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych. Po latach trudnej sytuacji na wsi wiele zmieniło się na lepsze. Zaczęto doceniać młodych, prężnych rolników. Rozwinęła się mechanizacja rolnictwa, także dzięki skomasowaniu kółek rolniczych w spółdzielnie kółek rolniczych – SKR-y. Po raz pierwszy w PRL-u ludność wiejska nie czuła się wykorzystywana przez władze. Wszystko to spowodowało wzrost produkcji rolnej. Trzeba przyznać, że po latach marazmu polska wieś zaczęła się dynamicznie zmieniać. Do tej pory wiele osób wspomina te czasy jako okres prosperity. Jednak produkcja zwierzęca rosła dużo szybciej niż produkcja roślinna, wzrastało zapotrzebowanie na pasze, które importowano za dewizy, stało się to jedną z przyczyn późniejszego kryzysu⁴⁰.

W latach 1954-1972 podstawową jednostką podziału administracyjnego kraju pozostawały gromadzkie rady narodowe (gromady). Gromady w powszechnej opinii nie sprawdzały się, zajmując się głównie poborem podatków. Te sprawy omawiał VI Zjazd PZPR w 1971 roku oraz VI Plenum PZPR w 1972 roku. W początkach 1972 roku władze państwowe podjęły decyzję o powołaniu gmin – większych jednostek terytorialnych, często w granicach dawnych gmin funkcjonujących do 1954 roku. 29 listopada 1972 roku Sejm uchwalił ustawę o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych⁴¹.

Według ustawy o gminach gminne rady narodowe pozostawały *organem władzy państwowej i podstawowym organem samorządu społecznego na terenie gminy*. Dalej ustawa głosiła: *Gminna rada narodowa zapewnia wykonanie na terenie gminy zadań państwowych, wzrost i unowocześnienie produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem produkcji rolnej, rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny gminy, zaspokajanie potrzeb bytowych ludności oraz umocnienie dyscypliny społecznej*⁴².

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Dz.U. 1972, nr 49, poz. 312.

⁴² Dz.U. 1972, nr 49, poz. 312.

Nowa ustawa o samorządzie gminnym wprowadziła dość rewolucyjne jak na PRL zmiany. Ustalono wyraźny podział między funkcjami stanowiącymi i wykonawczymi (do tej pory istniała jedność w postaci prezydiów gromadzkich rad narodowych). Organem uchwałodawczym stała się gminna rada narodowa. Liczyła ona od 20 do 50 radnych.

Rada narodowa funkcjonowała w oparciu o uchwalony przez siebie regulamin. Obradowała na sesjach (co 1-2 miesiące), na których podejmowała uchwały, jakie realizował naczelnik gminy jako organ wykonawczy.

Gminna rada ze swojego składu wybierała prezydium i komisje. Przewodniczącym rady zostawał, od 1974 roku, pierwszy sekretarz gminnego komitetu PZPR. Bardzo ważną rolę w gminie odgrywał przewodniczący GRN, który nadzorował również naczelnika gminy. Przewodniczący GRN, jego zastępcy i szefowie komisji tworzyli prezydium gminnej rady narodowej. Prezydium to reprezentowało GRN na zewnątrz.

Wybory do gminnych rad narodowych przeprowadzono po raz pierwszy w dniu 9 grudnia 1973 roku. Dlatego też początkowo w gminnych radach narodowych zasiadali dawni radni gromadzcy (styczeń-listopad 1973). Wybory do rad narodowych przeprowadzono następnie: 5 lutego 1978 roku, 17 czerwca 1984 roku i 19 czerwca 1988 roku.

Gminne rady narodowe powoływały komisje gminne. Komisje zbierały się cyklicznie, omawiając szczegółowe problemy w gminie (np. komisja rolnictwa).

Nowością w systemie gminnym było powołanie urzędu gminy. Był to *terenowy organ administracji państwowej do wykonywania zadań naczelnika gminy*. Naczelnik gminy był powoływany i odwoływany przez wojewodę. Gminna rada narodowa mogła tylko wyrażać niewiążącą opinię o kandydaturze⁴³.

Według rozporządzenia dotyczącego uprawnień organów wykonawczych w gminie⁴⁴ *naczelnik gminy wykonuje swoje zadania przy pomocy podległego mu urzędu gminy i kierowników zakładów podporządkowanych gminnej radzie narodowej*⁴⁵.

Urząd gminy (miasta) zasadniczo dzielił się na trzy części: biuro urzędu, gminną służbę rolną i urząd stanu cywilnego. Urząd gminy podzielony był na referaty kierowane przez sekretarza biura urzędu gminy. Ważną pozycję zajmował główny księgowy gminy⁴⁶.

Gminna służba rolna (GSR) na czele miała kierownika. GSR tworzył zespół kilku osób sprawujący nadzór nad rolnictwem w gminie i organizujący jego sprawy⁴⁷.

⁴³ Dz.U. 1972, nr 49, poz. 312.

⁴⁴ Tamże, poz. 315.

⁴⁵ Tamże.

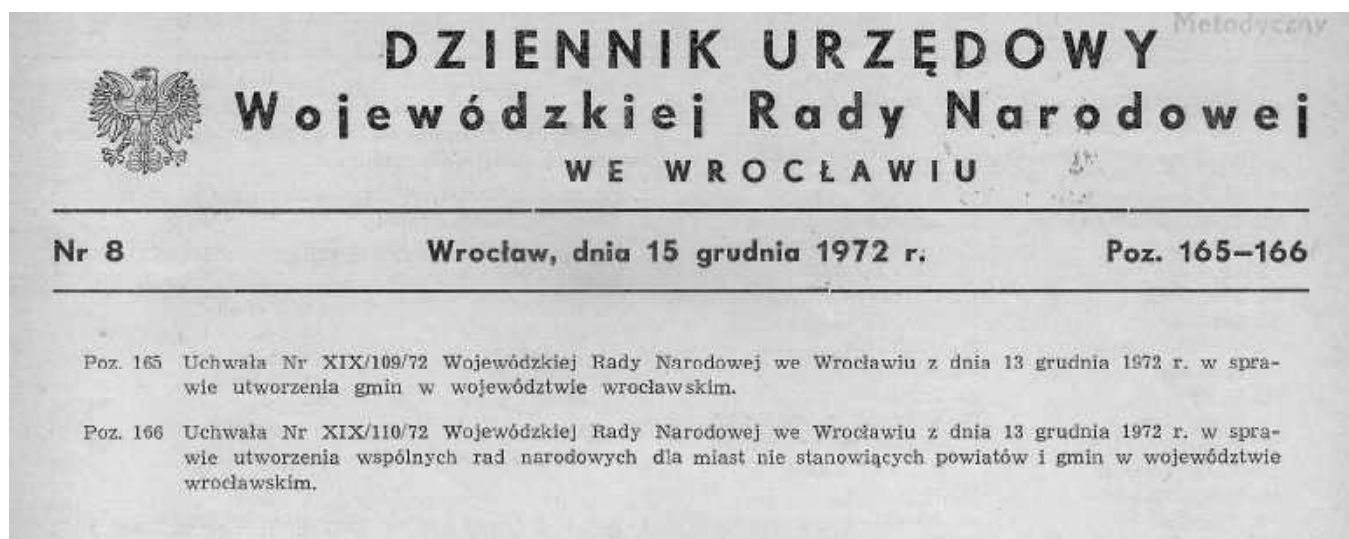
⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ Tamże.

W ramach urzędu gminy funkcjonował urząd stanu cywilnego zarządzany przez kierownika⁴⁸.

Z początkiem 1973 roku powołano gminę Niechlów w powiecie górowskim i województwie wrocławskim⁴⁹.

Z końcem maja 1975 roku zlikwidowano duże województwa oraz powiaty. W zamian powołano małe województwa (49 województw). Gmina Niechlów została włączona do województwa leszczyńskiego.

Akt powołania gminy Niechlów – nagłówek

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ Dz. Urz. WRN Wrocław 1972 nr 10 poz. 98.

2. gminę GÓRA z siedzibą gminnej rady narodowej w Górze;
w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Borszyn Mały	12. Ryczeń
2. Brzezany	13. Sławęcice
3. Glinka	14. Stara Góra
4. Gola Górowska	15. Strumienna
5. Grabowno	16. Szedzic
6. Jastrzębia	17. Słubów
7. Kłoda Wielka	18. Wierzowice Małe
8. Kruszyniec	19. Wierzowice Wielkie
9. Osetno	20. Włodków Dolny
10. Osetno Małe	21. Zawieścice
11. Rogów Górski	

3. gminę JEMIELNO z siedzibą gminnej rady narodowej w Jemielnie;
w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Bieliszów	11. Lubów
2. Chorągwie	12. Łęczyca
3. Clechanów	13. Osłowie
4. Cieszyń	14. Piotrowice Małe
5. Czeladź Mała	15. Piskorze
6. Daszów	16. Psary
7. Irządze	17. Smolne
8. Jemielno	18. Sleszów
9. Luboszyce	19. Zdzieszowice
10. Luboszyce Małe	

4. gminę NIECHŁÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Niechłowie;
w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Bartodzieje	12. Ślęcin
2. Bełcz Wielki	13. Szaszorowice
3. Bogucin	14. Świerczów
4. Globice	15. Tarpno
5. Karów	16. Wągród
6. Lipowiec	17. Wioska
7. Łękanów	18. Wroniniec
8. Maselkowice	19. Wronów
9. Miechów	20. Żabin
10. Naratów	21. Zuchłów
11. Niechłów	

5. gminę WĄSOSZ z siedzibą gminnej rady narodowej w Wąsoszu;
w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Baranowice	17. Lubiel
2. Bartków	18. Ługi
3. Bełcz Górny	19. Ostrawa
4. Bełcz Mały	20. Pleski
5. Chocieborowice	21. Pobiel
6. Cieszkowice	22. Rudna Mała
7. Czarnoborsko	23. Rudna Wielka
8. Czeladź Wielka	24. Świniały
9. Dochowa	25. Wąsosz
10. Drozdowice Małe	26. Wiewierz
11. Drozdowice Wielkie	27. Wiklina
12. Gola Wąsowska	28. Wodniki
13. Kamień Górski	29. Wrząca Śląska
14. Kąkolno	30. Wrząca Wielka
15. Kowalowo	31. Zbaków
16. Lechitów	32. Zbaków Górny

§ 5.

W powiecie jaworskim województwie wrocławskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę BOLKÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Bolkowie;

w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Gorzanowice	9. Sady Dolne
2. Jastrówiec	10. Sady Górne
3. Kaczorów	11. Stare Rochowice
4. Lipa	12. Świnie
5. Mysłów	13. Wierzchosławice
6. Nowe Rochowice	14. Wierzchosławiczki
7. Płonina	15. Wolbromek
8. Półwie	

2. gminę DOBROMIERZ z siedzibą gminnej rady narodowej w Dobromierzu;

w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Borów	7. Jaskulin
2. Brunów	8. Jugowa
3. Czernica	9. Kłaczyna
4. Dobromierz	10. Pietrzyków
5. Dzierzków	11. Rożnoka
6. Gniewków	12. Szymanów

3. gminę MĘCINKA z siedzibą gminnej rady narodowej w Męcince;

w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Chelmiec	9. Pomocne
2. Chroślice	10. Przybyłowice
3. Kondratów	11. Sichów
4. Małuszów	12. Sichówek
5. Męcinka	13. Słup
6. Muchów	14. Stanisławów
7. Myślinów	15. Żarek
8. Piotrowice	

4. gminę MŚCIWOJÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Mściwojowie;

w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Barycz	7. Mściwojów
2. Drzymałowice	8. Niedaszów
3. Godziszowa	9. Siekierzyce
4. Grzegorzów	10. Snowidza
5. Luboradz	11. Targoszyn
6. Marcinowice	12. Zimnik

5. gminę PASZOWICE z siedzibą gminnej rady narodowej w Paszowicach;

w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw:

1. Bolkowice	7. Nowa Wieś Wielka
2. Grobla	8. Paszowice
3. Jakuszowa	9. Pogwizdów
4. Kłonica	10. Sokola
5. Kwietniki	11. Wiadrów
6. Myślibórz	12. Zębówice

§ 6.

W powiecie jeleniogórskim województwie wrocławskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę JANOWICE WIELKIE z siedzibą gminnej rady narodowej w Janowicach Wielkich;

Akt powołania gminy Niechłów

Na przełomie lat 70. i 80. XX wieku cała polska gospodarka, w tym także polskie rolnictwo, przeżyła gwałtowne załamanie. Jedną z przyczyn był nieurodzaj, ale też niska produktywność uprzywilejowanych przez władze, oderwanych od praw ekonomii państwowych gospodarstw. Spadła opłacalność gospodarstw prywatnych uzależnionych od państwowych cen skupu oraz słabego zaopatrzenia w materiały i narzędzia. Nakłady inwestycyjne przeznaczane na państwowe gospodarstwa nie przynosiły efektów. Rolnictwo indywidualne uzyskiwało lepsze wyniki przy niższych nakładach. Młodzi rolnicy chcieli się rozwijać, jednak skostniały system gospodarczy stał temu na przeszkodzie.

Kryzys gospodarczy przełożył się na wielkie braki w sklepach miasta i wsi. Z niedostatkiem żywności ludność wiejska umiała sobie poradzić, gorzej wiodło się nauczycielom czy urzędnikom, którzy nie posiadali swojej ziemi. Ludność robotnicza miast oraz „inteligencja pracująca w miastach” otrzymywała kartki żywnościowe.

W 1980 roku cały kraj pogrążał się w kryzysie. Strajki robotnicze w kraju rozpoczęte w Świdniku i Lublinie w lipcu 1980 roku wkrótce rozlały się na cały kraj. 31 sierpnia 1980 roku podpisano słynne porozumienia. W następnym miesiącu została zalegalizowana „Solidarność”.

W urzędach gmin przy naczelnikach gmin rozpoczęły działalność komisje rozdziału maszyn rolniczych. Skromnych dostaw nie mogło wystarczyć dla wszystkich. Na wsiach zapanowało wielkie rozgoryczenie i liczne konflikty.

W grudniu 1981 roku wprowadzono stan wojenny. Była to rozpaczliwa próba obrony systemu socjalistycznego w Polsce. Działalność rad narodowych została zawieszona na kilka miesięcy. W każdej gminie powołano Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego.

Do gmin przybyły Terenowe Grupy Operacyjne, które miały uzdrowić sytuację gospodarczą. Jednak metodami wojskowymi nie udało się naprawić niewydolnego systemu gospodarczego.

Po zniesieniu stanu wojennego (1983) władze postanowiły stworzyć pozory zmiany na terenach wiejskich, aby spacyfikować nienajlepsze nastroje. Ustawa z 20 lipca 1983 roku o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego⁵⁰ powołała nowe instytucje na kształt samorządu terytorialnego. Każde sołectwo stało się jednostką samorządu wiejskiego. Nie był to samorząd w pełnym tego słowa znaczeniu. Przepisy były dość niejasne i różnie je interpretowano. Samorząd wiejski otrzymał prawo do dysponowania własnymi funduszami, ale

⁵⁰ Dz.U. 1983, nr 41, poz. 185.

nie uzyskał osobowości prawnej. Zebrania wiejskie decydowały o sprawach lokalnych, powoływały sołtysa i radę sołecką jako organy wykonawcze. Na czele rady mógł stanąć przewodniczący rady sołeckiej, ale często kierował nią sołtys, pełniący jednocześnie funkcję przewodniczącego rady sołeckiej. Główną osobą reprezentującą samorząd wiejski stawał się przewodniczący rady sołeckiej. Prawo zwoływania zebrań wiejskich przysługiwało radzie sołeckiej na wniosek 1/5 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Sołectwo mogło uchwalić swój statut i powoływać komisje. Nadzór nad samorządem wiejskim sprawowała rada narodowa oraz naczelnik. Nowa ustawa obligowała naczelnika gminy i GRN do respektowania uchwał zebrań wiejskich. Wszelkie sprawy dotyczące poszczególnych wsi musiały być ustalane z danym samorządem wiejskim.

Wybory do rad sołeckich przeprowadzono jesienią 1984 roku, natomiast kolejne jesienią 1988 roku. Mimo wszystko był to początek pewnej podmiotowości i samodzielności poszczególnych społeczności wiejskich.

W latach 70. i 80. XX wieku zakończyła się elektryfikacja polskiej wsi, powstały najpotrzebniejsze drogi, przy czym w dużej mierze przy pomocy czynów społecznych. Często była to jedyna możliwość budowy drogi czy mostu.

W latach 80. XX wieku cały czas dotowano nierentowne PGR-y i spółdzielcze jednostki. Nie zrezygnowano z kolektywizacji wsi poprzez oddawanie prywatnych gruntów rolniczych w zamian za rentę rolniczą. Z drugiej strony pojawiła się możliwość rozwoju prywatnej inicjatywy gospodarczej, powstawały pierwsze specjalistyczne gospodarstwa rolne.

WYKAZ RADNYCH GMINY NIECHLÓW

Gminnej Rady Narodowej w Niechłowie	
w okręgu wyborczym nr 1:	
1.	Głuszko Michał
2.	Borek Walenty
3.	Tchórzewski Edward
w okręgu wyborczym nr 2:	
1.	Sak Wiesława
2.	Malkiewicz Kazimierz
3.	Czak Julian
4.	Porciany Józef
5.	Mazur Edward
w okręgu wyborczym nr 3:	
1.	Tycka Stanisława
2.	Potopa Witold
3.	Osmolski Alfred
4.	Nowak Stanisława

w okręgu wyborczym nr 5:	
1.	Mikłosz Piotr
2.	Głuszko Józef
3.	Palczyński Stanisław
4.	Dutkiewicz Maria
w okręgu wyborczym nr 6:	
1.	Fedorowicz Józef
2.	Dancewicz Michał
3.	Kwiecień Władysław
w okręgu wyborczym nr 7:	
1.	Kukuła Józef
2.	Szurynowski Kazimierz
3.	Tomaszewski Jerzy
4.	Handkiewicz Stanisław
w okręgu wyborczym nr 8:	
1.	Kaplan Jan
2.	Matużny Wacław
3.	Stanisławski Kazimierz
4.	Wrona Antoni
w okręgu wyborczym nr 9:	
1.	Lachowski Edward
2.	Serafin Leokadia
3.	Jużwin Jadwiga
w okręgu wyborczym nr 10:	
1.	Lachowicz Tadeusz
2.	Raczyński Lucjan
3.	Koziak Andrzej

Kadencja 1973-1977

24. W wyborach do Gminnej Rady Narodowej w Niechlowie liczba uprawnionych do głosowania wynosiła 3.598. W wyborach wzięło udział 3.587 osób.

Głosów ważnych oddano 3.583.

Liczba głosów nieważnych wynosi 4.

Na kandydatów Frontu Jedności Narodu oddano 3.570 głosów.

W każdym okręgu wyborczym wzięła udział co najmniej połowa uprawnionych do głosowania, a następujący kandydaci otrzymali bezwzględną większość oraz najwięcej ważnych głosów i zostali wybrani na radnych:

w okręgu wyborczym nr 1

1. Cwian Stefan
2. Kasztelan Krystyn
3. Komanowski Władysław

w okręgu wyborczym nr 2

1. Czak Julian
2. Zagrobelny Bronisław
3. Broczkowski Leon
4. Broczkowski Tadeusz

w okręgu wyborczym nr 3

1. Wosiński Jerzy
2. Dul Leokadia
3. Dudkiewicz Maria
4. Federowicz Józef
5. Knichnicki Władysław

w okręgu wyborczym nr 4

1. Wojdyło Adam
2. Dziadkowiec Władysław
3. Lipski Henryk

w okręgu wyborczym nr 5

1. Kaplan Jan
2. Golczewski Franciszek
3. Wrona Antoni
4. Krupa Krzysztof

w okręgu wyborczym nr 6

1. Rutecki Sławomir
2. Szurynowski Kazimierz
3. Tomaszewski Jerzy
4. Słomczyński Czesław

w okręgu wyborczym nr 7

1. Jużwin Jadwiga
2. Piśkożub Zygmunt
3. Piotrowicz Czesław

w okręgu wyborczym nr 8

1. Kopaniecki Michał
2. Głuszek Józef
3. Szumiec Józef
4. Balsewicz Stanisława

Kadencja 1978-1984

Komisja stwierdziła, iż w każdym z okręgów wyborczych w głosowaniu wzięła udział co najmniej połowa uprawnionych do głosowania, a następujący kandydaci w obrębie poszczególnych mandatów, do których zostali zgłoszeni, otrzymali większość ważnie oddanych głosów i wybrani zostali na radnych.

w okręgu nr 1

1. Komanowski Władysław
2. Ćwian Stefan
3. Kasztelan Krystyn

w okręgu nr 2

1. Wolna Halina
2. Czak Julian
3. Maszczenko Stanisław
4. Bróczkowski Tadeusz
5. Pacholek Bogusław

w okręgu nr 3

1. Koziółkowski Józef
2. Knoblauch Bolesław
3. Szmydyńska Zofia
4. Kucharski Ryszard
5. Bożko Krzysztof
6. Góral Witold

w okręgu nr 4

1. Wojdyło Jadwiga
2. Fijałkowski Henryk
3. Dziadkowiec Władysław
4. Motuzna Emilia

w okręgu nr 5

1. Stępniewski Jan
2. Kapłan Jan s. Jana
3. Stodola Jan

w okręgu nr 6

1. Kalisz Józef
2. Rutecki Sławomir
3. Tomaszewski Jerzy
4. Radziszewska Małgorzata
5. Knihnicki Józef

w okręgu nr 7

1. Głuszko Jan
2. Krzysztyniak Jadwiga
3. Józwin Jadwiga
4. Piotrowicz Czesław

w okręgu nr 8

1. Mikłosz Piotr
2. Poprawa Józef
3. Głuszko Józef
4. Kopaniecki Michał
5. Stachowiak Krzysztof

W wyniku przeprowadzonych wyborów w dniu 17 czerwca 1984 r. wybrano do Gminnej Rady Narodowej w Niechlowie 35 radnych.

Przewodniczący
Gminnej Komisji Wyborczej
(—) Piotr Woźniak

Kadencja 1984-1988

Spis treści

WSTĘP.....	2
LATA 1945-1954.....	3
GROMADZKIE RADY NARODOWE	12
GROMADA LUBOSZYCE.....	17
GROMADA SICINY	17
GROMADA WĄGRODA	17
GROMADA ŻUCHLÓW	18
GROMADA NIECHLÓW	18
GMINNA RADA NARODOWA NIECHLÓW 1973-1990.....	34